

SPECIALISATIE

JA
NEEN
WANNEER

B. Entrop

Uiteraard ontmoet ik in ons schelpenmuseum vaak mensen, die — gevangen door de schoonheid in vorm en kleur — de wens te kennen geven ook wel met het verzamelen van schelpen te willen beginnen.

Vanzelfsprekend is dit voornemen toe te juichen, want het betekent weer een verzamelaar met een zinvolle hobby en meestal tevens een nieuw lid van stichting Biologia Maritima.

Naast het verstrekken van de meest elementaire inlichtingen over de verschillende manieren waarop men schelpen kan verzamelen, over opbergkasten, laden, doosjes, buisjes, registers en andere belangrijke zaken, wordt mij ook vaak raad gevraagd omtrent het karakter, dat men aan de collectie wil gaan geven. Men heeft wel eens gehoord dat iemand b.v. slechts één bepaalde familie als zijn favoriet heeft gekozen, terwijl een ander een wereldcollectie aan het aanleggen is.

Hoewel voor beide richtingen iets te zeggen valt, meen ik er toch goed aan te doen de beginner in eerste instantie een gespecialiseerde studie (verzameling) af te raden.

Het gevaar is dat men zich vastbijt in één bepaald facet van de malacologie, terwijl men de noodzakelijke basiskennis nog niet beheerst. Het wil niet zeggen dat men a priori gedwongen is een diepgaande studie op te zetten wanneer men schelpen wil gaan verzamelen, maar ieder zal kunnen begrijpen dat wil men wegwijs raken in de materie van de malacologie, wil men de „vaktaal” verstaan, die ook in de eenvoudige boeken reeds gebezigd wordt, wil men ergens het verband zien tussen de uitgekozen favoriete familie en de totaliteit, men beginnen moet met een brede oriëntatie.

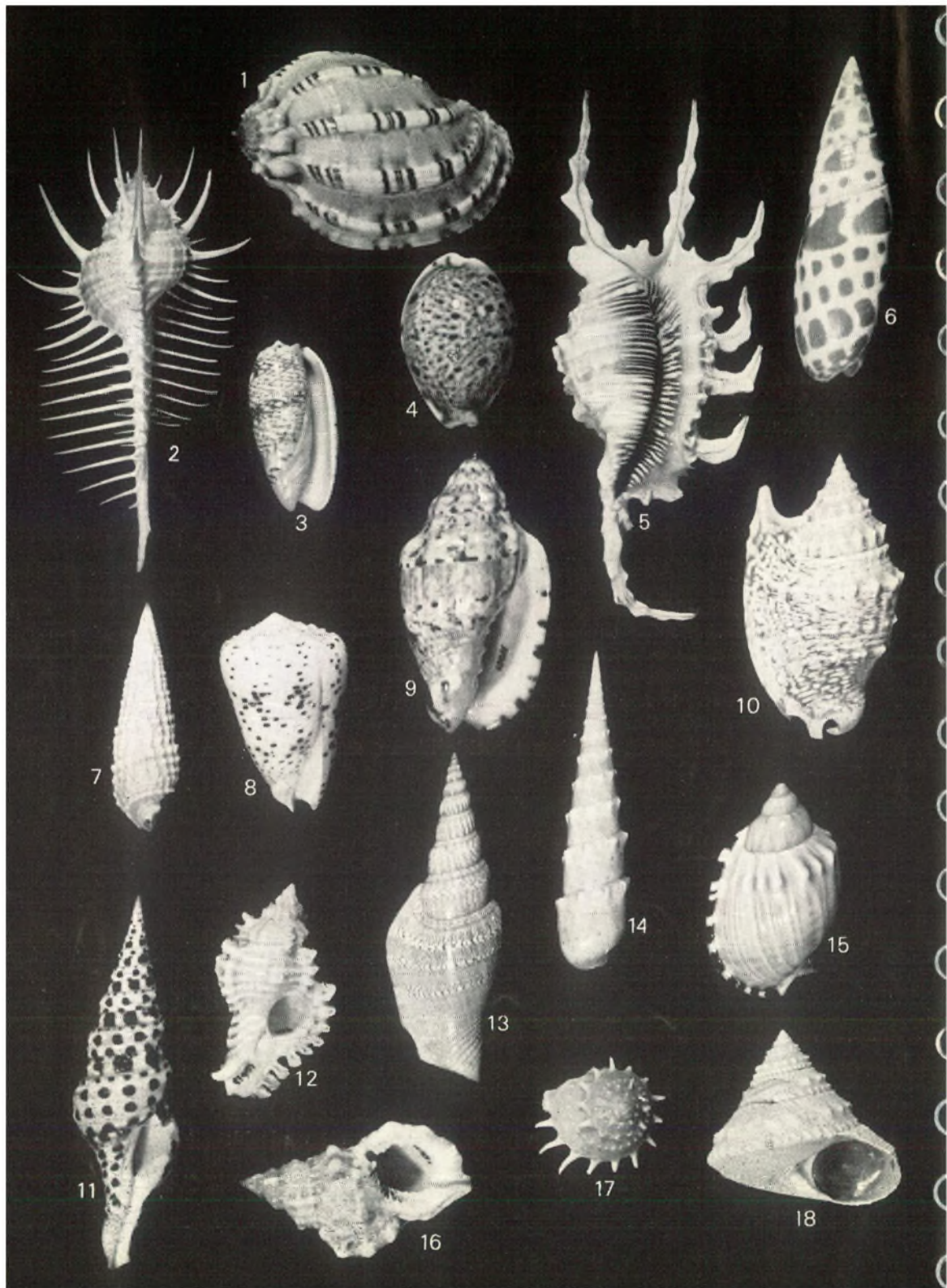
Daarom zal men ook eerst een simpel boekje kiezen, dit eens lezen en herlezen, figuren goed bekijken om vervolgens naar wat diepgaandere literatuur te grijpen. Stap voor stap dient men zijn weg te zoeken in deze voor de beginner toch geheel nieuwe materie.

In meer algemene werken zal de beginner kennis kunnen maken met de vele schelpenfamilies, hun specifieke kenmerken leren kennen, begrip gaan krijgen omtrent de verspreidingsgebieden, die van wereldomvattend tot zeer plaatselijk kunnen variëren.

Zeer belangrijk bij de eerste schreden op het molluskenpad is ook een regelmatig museumbezoek, waardoor men wederom met een veelheid van klassen, orden families en geslachten geconfronteerd wordt.

Hij zou zonder nu direct het plan te hebben een wereldcollectie op te gaan bouwen, kunnen beginnen met het verzamelen van één of enkele vertegenwoordigers uit zo veel mogelijk families, teneinde deze goed van elkaar te leren onderscheiden. En nog één stap terug doende zou het noodzakelijk zijn om allereerst een exemplaar van elke klasse in de collectie onder te brengen.

De eerste lade, doos of vitrine zou een voorbeeld moeten bevatten van de volgende klassen; waarin de hoofdafdeling van de weekdieren wordt verdeeld:

Loricata — keverslakken
 Pelecypoda — tweekleppigen
 Scaphopoda — stoottanden
 Gastropoda — buikpotigen
 Cephalopoda — koppotigen-inktvisen

Hierdoor maakt de beginnende verzamelaar direct al kennis met 3 klassen de Loricata, Scaphopoda en Cephalopoda, welke doorgaans erg stiefmoederlijk bedeed worden en bij vele verzamelaars geen of nauwelijks aandacht krijgen. Juist deze vaak vergeten klassen verdienen die aandacht wel. Hun verschijningsvormen en leefwijzen zijn uitermate boeiend.

Wat mag dan wel de oorzaak zijn, dat zo weinig verzamelaars zich met deze klassen bemoeien?

Onze fauna is bepaald arm te noemen aan vertegenwoordigers uit de klassen der Stoottanden en de keverslakken. De in ons faunagebied voorkomende soorten zijn op één hand te tellen, bovendien zijn ze nogal zeldzaam en slechts erg plaatselijk te vinden, zoals b.v. de keverslakken, die we in slikgebieden onder stenen kunnen vinden. Dus in Zeeland en het waddengebied.

Bovendien vragen keverslakken om een speciale prepareermethode. Ook dat weerhoudt misschien de verzamelaars om zich met deze dieren bezig te houden.

Van de twee andere klassen — de Gastropoda en de Pelecypoda — genieten doorgaans ook weer de eersten de voorkeur. Dit is niet alleen in ons land zo, maar het is zelfs een mondiaal verschijnsel te noemen. Bij internationale ruilcontacten is de vraag en ook het aanbod van buikpotigen veel groter dan dat van tweekleppigen.

Verklaring van nevenstaande afbeelding (Foto B. Entrop)

FAMILIE	SPECIES	LOCATIE
1. Harpidae	<i>Harpa articularis</i> Lam.	Indo Pacific
2. Muricidae	<i>Murex triremis</i> (Perry)	Philippijnen
3. Olividae	<i>Oliva sanguinolenta</i> Lam.	Molukken
4. Cypraeidae	<i>Cypraea lynx</i> L.	Ambon
5. Strombidae	<i>Lambis scorpius</i> L.	Philippijnen
6. Mitridae	<i>Mitra mitra</i> (L.)	Philippijnen
7. Cerithidae	<i>Rhinoclavus asper</i> L.	Solomon eil.
8. Conidae	<i>Conus puliarius</i> Hwass	Solomon eil.
9. Volutidae	<i>Voluta musica</i> L.	West Indië
10. Strombidae	<i>Strombus aurisdiana</i> (L.)	Nw. Guinea
11. Turridae	<i>Turris babylonia</i> L.	Ambon
12. Muricidae	<i>Murex florifer</i> Reeve	Florida
13. Strombidae	<i>Strombus vittatus</i> L.	Molukken
14. Terebridae	<i>Terebra crenulata</i> (L.)	Molukken
15. Cassidae	<i>Cassis vibex</i> L.	Indo Pacific
16. Bursidae	<i>Bursa ranelloides</i> Reeve	Japan
17. Turbinidae	<i>Pseudoastralium henicus</i> (Kira).	Japan
18. Trochidae	<i>Lischkeia alwiniae</i> Lischke	Japan

In prijscouranten zien we het zelfde, vaak komen de drie weinig bestudeerde en verzamelde klassen helemaal niet aan bod. Jammer, maar het is zo.

De inktvissen die met een tiental soorten in ons gebied vertegenwoordigd zijn, vormen doorgaans zeer zeldzame verschijningen op onze kust. Ze moeten meestal via de beroepsvisserij bemachtigd worden en vragen dan vervolgens om een speciale conservering alvorens ze als vloeistofpreparaat in de collectie kunnen worden opgenomen. Bovendien zijn de schelpen van deze dieren niet zo spectaculair, en daarom voor de „mooie vormen verzamelaar” minder aantrekkelijk.

Al de genoemde factoren geven aanleiding tot een matige belangstelling van de zijde van de molluskenverzamelaar.

Wie persoonlijk veel veldwerk pleegt en in biotopen met verschillend karakter verzamelt, zal spoediger met de vijf klassen in aanraking komen, dan hij die alleen maar door ruil of aankoop een collectie opbouwt.

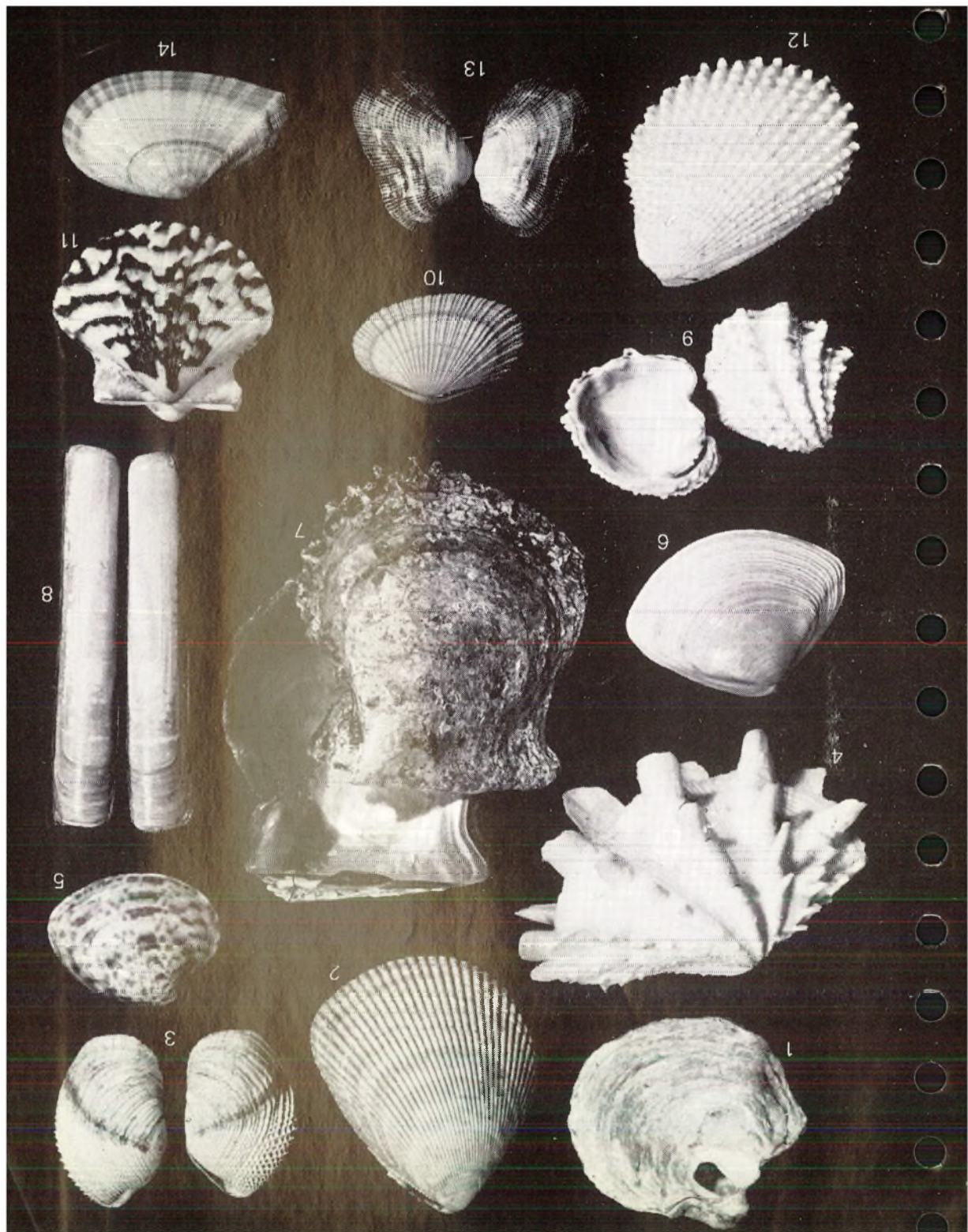
Hieruit blijkt dus dat eigen veldwerk zeker aangeraden moet worden. Stelt u ook eens uw vacaties en speciaal uw buitenlandse reizen in het teken van de malacologie. Rotskusten zullen dan ongetwijfeld wel weer meer buikpotigen dan tweekleppigen opleveren, maar brengt u dan ook eens een bezoek aan de zandstrandjes, die tussen de rotsen liggen. Trekt u daar eens een sleep- of duwnet door de zandbodem op zoek naar in het zand levende tweekleppigen.

Om een goed inzicht te krijgen in de molluskenfauna van een bepaald gebied, moeten we dieren uit zoveel mogelijk klassen verzamelen, en ons niet beperken tot de buikpotigen.

Alvorens ook tot een specialisatie te komen in de wereld van de tropische soorten mag het zelfde advies gegeven worden. Verzamel eerst van zoveel mogelijk families enkele vertegenwoordigers. Lees hierover in de literatuur waardoor u een beter inzicht zult krijgen in de enorme vormenrijkdom, de systematiek en de verwantschap tussen de families.

Verklaring van nevenstaande afbeelding (Foto B. Entrop)

	SPECIES	
1. Anomiidae	<i>Anomia ephippium</i> (L.)	Bretagne
2. Cardiididae	<i>Cardium burchardi</i> (Dunker)	Japan
3. Pholadidae	<i>Zirfaea crispata</i> (L.)	Nederland
4. Tridacnidae	<i>Tridacna squamosa</i> Lam.	Philippijnen
5. Veneridae	<i>Macrocallista maculata</i> L.	Florida
6. Mactridae	<i>Mactra rufescens</i> Lam.	Tasmanië
7. Pteriidae	<i>Pinctada martensii</i> (Dunker)	Japan
8. Solenidae	<i>Solen marginatus</i> Pennant	Bretagne
9. Chamidae	<i>Echinochama cornuta</i> conrad.	Florida
10. Asaphidae	<i>Asaphis deflorata</i> L.	Curaçao
11. Pectinidae	<i>Chlamys circularis</i> Sow.	Mexico
12. Limidae	<i>Lima sowerbyi</i> (Desh.)	Ambon
13. Arcidae	<i>Barbatia obtusoides</i> (Nijst)	Nw. Guinea
14. Tellinidae	<i>Tellina virgata</i> (L.)	Molukken

Om vlot onbekende schelpen op naam te kunnen brengen is het erg wenselijk dat we reeds op het eerste gezicht de familie kunnen bepalen. Ook dit levert nog wel eens moeilijkheden op, omdat binnen de familie de verschillende geslachten onderling zo sterk verschillen, dat het soms verwonderlijk is dat ze in een zelfde familie thuishoren. Enkele voorbeelden van families die de meest uiteenlopende vormen omvatten zijn de Strombidae en de Muricidae. Daarentegen zijn de soorten behorende tot de familia Conidae, Pectinidae, Cypraeidae zo gelijk van vorm, dat het bepalen van deze families zeker geen moeilijkheden zal opleveren.

Na kennismaking met de verschillende familia en een bestudering van de kenmerkende vormen zal vroeg of laat een voorkeur voor een bepaalde familie of geslacht wakker worden. Dit betekent het begin van een gespecialiseerde collectie. Hier durf ik het woord studie te laten vallen, omdat degene die zich met het verzamelen van een bepaalde familie gaat bezighouden wel gedwongen wordt en ook bereid zal zijn zich intensiever met de literatuur over zijn specialisatie-onderwerp in te laten. Hij zal contacten gaan leggen met „geestverwanten” in binnen- en buitenland niet alleen om door ruil de collectie te vergroten, maar tevens om onderling kennis en ervaring uit te wisselen of problemen op te lossen.

Na een gedegen oriëntatie en verkenning in de molluskenwereld komt mij een specialisatie dus logisch en aanbevelenswaardig voor, maar moet als start toch wel worden ontraden.

Een tussenweg is ook op dit punt nog mogelijk en wel door een specialisatie te laten uittrekken over een groter gebied. Dus niet beperkt tot een familie, maar b.v. ons eigen faunagebied, de Middellandse Zee, het Caraïbisch gebied of iets dergelijks.

Er bestaat zeker behoefte aan specialisten, al was het alleen maar omdat juist uit die kringen de broodnodige literatuur geboren moet worden.

We prijzen ons gelukkig dat juist in de afgelopen jaren sterk gespecialiseerde literatuur is verschenen waaraan grote behoefte bestond. Boeken als *The living Cowry*, *The living Volutes*, *The Conidae*, *Olividae* e.d. zijn hier voorbeelden van.

OOK HET LEVENDE DIER

Men kan zich in zijn specialisatie ook weer beperken tot b.v. één geslacht, waarvan het aantal vertegenwoordigers natuurlijk geringer is, maar waarbij men naast het verzamelen van de specimen, indien mogelijk ook een studie gaat maken van het leefpatroon van de dieren.

Vooraf hiervan is onze kennis zeer gering. Tienduizenden soorten zijn in musea opgeslagen terwijl van een fractie van dit aantal nauwelijks iets meer te noemen valt dan de naam en misschien ook het verspreidingsgebied.

Zodra het om niet inheemse soorten gaat, zal het voor de doorsnee verzamelaar zeer moeilijk zo niet uitgesloten zijn, hieraan te denken. Misschien dat waarnemingen aan weekdieren in een tropisch zee-aquarium al iets kunnen bijdragen tot meer kennis omtrent de leefwijze van een bepaalde soort.

Het is echter niet noodzakelijk om naar tropische mollusken te grijpen, zolang onze eigen fauna nog een enorme hoeveelheid studiemateriaal biedt.